

**VJEŽBE ZAŠTITE I SPAŠAVANJA OD UTAPANJA I TOPLINSKOG
UDARA POŽEGA 2022 - PROVJERA PRIPRAVNOSTI ŽURNIH
SLUŽBI I DOKAZAN MODEL PREVENCIJE U ZAJEDNICI**

**PROTECTION AND RESCUE EXERCISES AGAINST DROWNING
AND HEAT SHOCK IN FIRE 2022 - CHECKING THE READINESS OF
EMERGENCY SERVICES AND A PROVEN MODEL OF PREVENTION
IN THE COMMUNITY**

Stručni rad

prof. dr. Nina Uremović*

doc. dr. Goran Matijević*

Martina Matijević*

Sažetak

Utapanja i toplinski udar u vozilima, koje za posljedice imaju stradavanje, bilo da se radi o fatalnim – smrtnim ili trajnim oštećenjima organizma globalan su i složen problem, koji je nužno istraživati, a s ciljem prevencije događanja istih raditi na promicanju svijesti o rizicima koji dovode do utapanja ili toplinskog udara u vozilima. Uz samu svijest o rizicima, nužno je raditi na spremnosti žurnih službi i ostalih građana da pravilno prepoznaju, reagiraju i pruže prvu pomoć unesrećenima. S tim ciljevima u Požegi, 2022. godine, provedene su vježbe zaštite i spašavanja od utapanja i toplinskog udara Požega 2022. U radu je korištena je opća metoda i to metoda studije slučaja, kojom se analiziraju dvije simulirane vježbe zaštite i spašavanja od utapanja i toplinskog udara koje su provele žurne službe s područja grada Požega s ciljem provjere uvezivanja međusobno, pravovremene i točne reakcije na rizike od utapanja i toplinskog udara te podizanja razine svijesti kod građana o ovim opasnostima i edukacije o načinima pružanja prve pomoći. Rad donosi i prikaz okoline na mjestu provođenja aktivnosti kao važnog čimbenika prevencije na sve rizike koji se pojavljuju u vrijeme

---

* Panevropski univerzitet Apeiron Banja Luka, e-mail: nina.d.uremovic@apeiron-edu.eu; nina.d.uremovic@apeiron-edu.eu;

* Policijski službenik MUP-a, RH-e, PU požeško-slavonska, Požega, e-mail: gmatijevic1974@gmail.com

* Studentica, Panevropski univerzitet Apeiron Banja Luka, e-mail: mmatijevic2001@gmail.com

turističke sezone, te definira toplinski udar i utapanje, i navodi kako pružiti prvu pomoć. U zadnjem dijelu rada dane su preventivne preporuke za buduće turističke sezone, na ovom ali mogu biti od koristi na drugim turističkim sadržajima ovog tipa.

Ključne riječi: sigurnost, bazen, utapanje, djeca, žurne službe.

Abstract

Drowning and heatstroke in vehicles, which result in death, whether fatal or permanent damage to the body, are a global and complex problem that must be investigated, and with the aim of preventing such occurrences, work on promoting awareness of the risks that lead to drowning or thermal shock in vehicles. Along with the awareness of risks, it is necessary to work on the readiness of emergency services and other citizens to properly recognize, react and provide first aid to victims. With these goals in Požega, in 2022, the Požega 2022 drowning and heat stroke protection and rescue exercises were carried out. shocks carried out by the emergency services from the city of Požega with the aim of checking coordination with each other, timely and accurate reactions to the risks of drowning and heatstroke, and raising the level of awareness among citizens about these dangers and education about ways to provide first aid. The paper presents the environment at the place of the activity as an important factor in the prevention of all risks that appear during the tourist season, and defines heat stroke and drowning, and states how to provide first aid. In the last part of the paper, preventive recommendations for future tourist seasons are given, but they can be useful for other tourist attractions of this type.

Keywords: safety, swimming pool, drowning, children, emergency services.

1. UVOD

Ljeti, u vrijeme godišnjih odmora građana i školskih praznika učenika, odnosno turističke sezone, rizici po stanje sigurnosti u zajednici, značajno rastu u odnosu na ostala godišnja doba. Cestovni promet, prijevoz djece u vozilima pri visokim temperaturama, samostalno sudjelovanje djece u prometu (u

svojevremenu pješaka, biciklisti, romobili), boravak građana i djece na otvorenom, jezerima, bazenima, djeca u samostalnim izlascima i boravku na otvorenom, izloženost imovine, neplivači i nepoznavanje karakteristika pojedinih kupališta, nepridržavanje preporuka na bazenima i kupalištima, uz tradicionalnu ljetnu opuštenost (zanemarivanje potencijalne opasnosti), često za rezultat imaju kobne posljedice po život i zdravlje građana i materijalnu štetu. Nerijetko zbog svega toga, ljeti svjedočimo brojnim događajima koji ugrožavaju sigurnost, život i zdravlje građana, te osobne slobode. Na mnogobrojne rizike ljeti, brojni društveni subjekti i organizacije, žurne službe i policija nastoje preventivno djelovati i suzbijati ih. Zadaća i uloga u osiguranju javne sigurnosti povjerena je policiji. Policija uz redovne operativno-preventivne aktivnosti, tijekom turističke sezone provodi brojne ciljane i usmjerene aktivnosti, odnosno akcije i provodi preventivne aktivnosti planirane s nacionalne razine, kao i one samostalno osmišljene u lokalnoj zajednici. Navedene aktivnosti policija provodi samostalno ili u suradnji s drugim subjektima, čime kvaliteta mjera i aktivnosti raste uz dobrodošlu podršku i potporu medija. Jedna od lokalnih preventivnih aktivnosti koja se duži niz godina na području Požeško-slavonske županije u Republici Hrvatskoj, a koju provodi lokalna Policijska uprava požeško-slavonska, u suradnji s brojnim partnerima je i preventivni sadržaj „Sigurnost na bazenu“ kojoj je jedan od idejnih začetnika i višegodišnji organizator i provoditelj drugi autor rada, a sve s ciljem uklanjanja prethodno opisanih rizika. U znatno većem opsegu ova preventivna aktivnost provedena je i 2022., na bazenima u Požegi pod nazivom „Sigurnost na bazenu 2022“. Navedenom aktivnošću se u odnosu na prethodne godine, obuhvatilo više tekućih preventivnih programa, projekata i kampanja, odnosno isti bili realizirani kroz ovaj sadržaj, te time stvoreni preduvjeti za manje nesretnih događaja i kaznenih djela, posebice na štetu djece. (PU požeško-slavonska, 2022)

Rad donosi prikaz provedenih aktivnosti, detaljan opis prilika i uvjeta na bazenima u Požegi, koje pogoduju ili mogu pogodovati nastanku kaznenih djela i nesretnih slučajeva (takozvani uvjeti okoline i uvjeti počinitelja i žrtava), te daje preporuke za prevenciju u zoni istog, a dobar je temelj za planiranje i provođenje sličnih aktivnosti na ostalim bazenima i kupalištima, budući je sadržaj zaprimio visoke ocjene i pohvale stručne i šire javnosti te medija. Uz to, rad uz širenju svijesti o ovim opasnostima, donosi i preporuke kako postupiti u prvom zahvatu – pružiti prvu pomoć u slučaju utapanja ili toplinskog udara. Poznavanje pružanja prve pomoći općenito od izuzetnog je

značaja za spašavanje ugroženih života i prevenciju nastajanja težih invalidnih stanja, a kod utapanja i toplinskog udara gotovo da su stvar opće kulture građana.

2. PREVENTIVNI SADRŽAJ VJEŽBI ZAŠTITE I SPAŠAVANJA POŽEGA 2022

U organizaciji grada Požege i Škole plivanja Požeškog športskog saveza, s partnerima – žurnim službama, uključujući i lokalnu policijsku upravu - PU požeško-slavonsku, 15. srpnja 2022., na Gradskim bazenima u Požegi, održana je preventivna aktivnost „Sigurnost na bazenu 2022“.

U sklopu aktivnosti, održane su simulacijske vježbe spašavanja (po prethodno sačinjenom i provjerenom probom hodogramu) od utapanja djece iz bazena i spašavanje djeteta iz vozila kojemu je prijetio toplinski udar, uz preventivno-edukativne štandove žurnih službi i stručne voditelje.

U vježbama su sudjelovali instruktori Škole plivanja Požeškog športskog saveza, policijski službenici PU požeško-slavonske, pripadnici Područnog ureda Civilne zaštite Osijek, Službe civilne zaštite Požega, pripadnici Javne vatrogasne postrojbe grada Požege, članovi Ronilačkog kluba Požega, članovi HGSS Stanica Požega i djelatnici Zavoda za hitnu medicinu Požeško-slavonske županije. (PU požeško-slavonska, 2022)

Primarna svrha i cilj provođenja ove preventive aktivnosti, čiji je scenarij osmišljen od strane predstavnika sudionika preventivne aktivnosti, a održana u nazočnosti djece - polaznika škole plivanja i njihovih roditelja, te ostalih građana bila je provjeriti mogućnosti operativnih snaga u sustavu civilne zaštite na zadacima spašavanja na vodi i iz vozila, ukazati djeci i odraslima na moguće opasnosti na bazenima i prilikom dolaska do njih, te kako se od istih zaštititi. Dok je sekundarni cilj bio promocija brojnih tekućih preventivnih projekata i kampanja i kampanje postani policajac/policajka. (Matijević, 2022, za HTV i lokalne medije)

Posjetitelje su s ciljem edukacije na planu zaštite i spašavanja kroz program uz voditelja, vodili Predstojnik pedijatrije Opće županijske bolnice Požega i voditelj Službe civilne zaštite. Uz navedeno, prigodni promidžbeni preventivni sadržaji i korisne informacije o samozaštiti građanima su pružani na postavljenim štandovima žurnih službi.

Ovu preventivnu aktivnost pratili su predstavnici grada Požege i rukovoditelji žurnih službi koje su bile uključene u ove preventivne aktivnosti,

te brojni predstavnici medija uključujući i nacionalnu Hrvatsku televiziju. (PU požeško-slavonska, Grad Požega, 034 Portal, HTV, 2022).

3. MJESTO, POLOŽAJ, UVJETI NA I OKO BAZENA KAO OKVIR I UVJET ZA PREVENTIVNO DJELOVANJE

Teorija prevencije kriminaliteta putem uređenja okoliša poznata kao i teorija „branjivog prostora“ jedna je od najstarijih teorija, a njen najznačajniji predstavnik je američki kriminolog Oskar Newman (1867-1928). (Donnelly, 2010) Uvjete okoliša koji dijelom utječu na mogućnost činjenja kaznenih djela ili pogoduju nesretnim slučajeva, uz nadležne službe treba pratiti i istraživati i policija, kako bi na temelju istih predlagala nadležnim eventualne zahvate, odnosno izmjene u okolišu, koje smanjuju rizik od kaznenih djela, prekršaja ili nesretnih slučajeva u kojima stradavaju građani, te kako bi do izmjena u okolišu bile poduzimane mjere prevencije. (Borovec, Balgač i Karlović, 2011).

Gradski bazeni u Požegi i prilazi na kojima je provedena preventivna aktivnost „Sigurnost na bazenu“, nalaze se u Požegi, u ulici Osječkoj kbr. 7, u naseljenom dijelu kroz koji prolazi državna cesta D-38, koja je sjeveroistočni ulaz/izlaz iz grada Požega i jedna od prometnica s većom gustoćom prometa na području Požeško-slavonske županije. Prostor parkirališta ispred bazena, na kojemu su 54 parkirališna mjesta i na kojem se održala vježba spašavanja djeteta iz vozila kojemu je prijetio toplinski udar, nastavlja se na prilaznu cestu koja bazen spaja s ulicom Osječkom, odnosno cesta prolazi kroz parkiralište, a parkirališta su u odnosu na cestu postavljena s zapadne i istočne strane pod pravim kutom. Ljeti u vrijeme turističke sezone, broj parkirališnih mjesta ne udovoljava potrebama, poradi čega vozači vozila parkiraju uz robove kolnika ili na travnatoj površini uz prometnicu, čime se povećava opasnost od događanja prometnih nesreća, krađa iz vozila ili samih vozila, krađe bicikala ali i smanjuje prostor za prolaz i djelovanje žurnih službi. Udaljenost bazena od ulice Osječke prilaznom cestom je oko 200 metara. Prostor bazena ograđen je metalnom ogradom, na glavnom ulazu koji je s juga, postavljena je metalna ulazna kapija (zatvorena za promet vozila korisnika bazena i koristi se samo mala kapija za promet pješaka) i prostor za naplatu karata i informacije. Olimpijski bazen na kojem se odvijala vježba spašavanja od utapanja postavljen je smjerom zapad-istok i dimenzija je 50x25 metara. S zapadne i jugozapadne strane, te djelom južne, omeđen je svlačionicama, ugostiteljskim objektom s terasom i sanitarnim čvorovima, što je s obzirom na ulaz s juga

jedan od ograničavajućih faktora pri postupanju žurnih službi (posebice terasa ugostiteljskog objekta preko koje vodi najkraći put od ulaza do bazena). Dio južne strane od bazena je slobodan za prolaz i paralelno s njim je popločen prostor u bazen, dio travnate površine te prolaz kojim mogu prometovati vozila žurnih službi. Na istočnoj strani, postavljen je manji dječji bazen dimenzija 25x12 metara, koji je odijeljen od olimpijskog bazena. Na sjevernoj strani na bazen se nastavlja popločan prolaz uz bazen, sportska igrališta i travnata površina. Bazeni se na tom mjestu nalaze od 50-tih godina prošlog stoljeća, pri čemu su postojeći obnovljeni 2016. (Požeški športski savez, 2022) Bazanima gravitiraju stanovnici grada Požege, te prigradskih naselja, ali i stanovnici općina Jakšić, Brestovac, Čaglin, te gradova Kutjeva i Pleternice jer u istima nema bazena. Najčešći posjetitelji su djeca, za koje se sredinom srpnja organizira škola plivanja koju je 2022., pohađalo oko 400 djece. U vrijeme sezone godišnjih odmora, broj posjetitelja zna doseći i do dvije tisuće, što uzrokuje velike gužve kako na prilazima, tako i u samim bazenima i okolo njih. Opasnosti i rizici koji prijete u tim uvjetima su brojne, od utapanja, toplinskog udara u i izvan vozila, ozljeda u bazenima, krađa itd. Bazeni su u vlasništvu grada Požege, a povjereni su na upravljanje Požeškom športskom savezu, dok su obuku djece neplivača provodili profesori kineziologije u sklopu Škole plivanja grada Požege, koja je ove godine sufinancirana kroz projekt Hrvatska pliva. Tijekom ljetnih mjeseci osigurana je spasiteljska i redarska služba koja ima dobru uspostavljenu suradnju s lokalnom policijom što potvrđuje i ovaj preventivni sadržaj. U razgovoru s redarima i spasiteljima koji duži niz godina obavljaju poslove na istom (pripadnici Ronilačkog kluba Požega), isti su istakli problem nadzora zabrane skakanja u bazen, koji pojedinci često čine što može biti velika opasnost, posebice u vrijeme gužvi na bazenima i može dovesti do ozljeda, te općenito prenapučenost ljeti. U 2021., bilježi se jedan teže ozlijeđen građanin na bazenu, koji je zadobio ozljedu u predjelu glave. Od ostalih događaja isti su istaknuli i češće prijave krađa koje građani ponekad zbog štete i ne prijavljuju policiji, veće gužve ljeti, te problem prilazu bazena ako se što dogodi zbog parkiranih vozila. Žurne službe su smještene nedaleko bazena, u prstenu od oko 2 kilometra. Sve to, uz brojne tekuće preventivne aktivnosti potvrdilo je opravdanost preventivnog sadržaja „Sigurnost na bazenu 2022“, koju su grad Požega i Požeški športski savez organizirali, a žurne službe provele.

4. SCENARIJ PRVE VJEŽBE: SUDAR U OLIMPIJSKOM BAZENU I OZLJEĐIVANJE DVOJE DJECE KOJIMA PRIJETI UTAPANJE

U dopodnevним satima 15. srpnja 2022., na bazenima se nalazilo oko 1000 posjetitelja, od kojih 400 polaznika Škole plivanja grada Požege. Dok nije započela škola plivanja, djeca i posjetitelji slobodno su koristili bazene, uz nazočnost spasitelja, redara i policajaca iz redovne službe. U to vrijeme oko sredine olimpijskog bazena režirano je i kontrolirano došlo do sudara glavama dvojice mladića koji su ozlijeđeni, te jedan od njih gubi svijest i prijeti im opasnost od utapanja. Navedeno uočavaju spasitelji koji su raspoređeni pokraj bazena i koji upotrebom zviždaljke upozoravaju ostale okupljene na opasnost, te jedan od njih poziva broj 112 i traži pomoć žurnih službi, dok dvojica drugih skaču u bazen i plivaju prema unesrećenima kako bi im pružili pomoć.

Policajac koji ima zadaću prevenciju na bazenima osigurava kolni ulaz i prilaz bazenu za vozila HGSS-a i Hitne pomoći. Spasitelji dolazeći do unesrećenih sprječavaju utapanje i zadržavaju unesrećene iznad površine vode, nedugo nakon dojave dolaze pripadnici HGSS Stanice Požega upućeni od strane Županijskog centra 112, koji uz upotrebu čamca i opreme te u suradnji s spasiteljima iz bazena i ronionicima Ronilačkog kluba Požega do istočna ruba bazena izvlače unesrećene. Za to vrijeme na mjesto događaja pristigle su dvije ekipe Hitne medicinske pomoći koji uz rub bazena u osiguranom prostoru od strane policijskih službenika pružaju prvu pomoć unesrećenima, a zatim ih odvoze u medicinsku ustanovu. Pripadnici Ronilačkog kluba, paralelno s spašavanjem vrše pretragu dna bazena s ciljem eventualnog pronalaska i drugih osoba koje su sudjelovale u nesretnom slučaju a da nisu viđeni od spasitelja i građana.

Tijekom izvođenja vježbe uz voditelja koji građanima prenosi informacije o vježbi, nalazi se predstojnik službe pedijatrije OŽB Požega, primarius. mr. sc. Vlado Drkulec, dr. med., te Slavko Marinac voditelj Službe civilne zaštite Požega koji nazočnim građanima prenose informacije o aktivnostima tijekom vježbe. Istovremeno s ciljem edukacije i prevencije neželjenih događaja, navedeni stručnjaci građane podsjećaju na opasnosti koje prijete na i u vodama, kako ulaziti u bazen, kako pružiti pomoć pri utapanju, pri ozljedama glave, zašto ne ulaziti u vodu pod utjecajem alkohola i droga, koje brojeve zvati u slučaju nesretnog slučaja itd.

Fotografije 1. i 2: Spašavanje od utapanja, lijevo: pripadnici HGSS-a i Ronilačkog kluba Požega, zadržavaju na vodi i izvlače iz bazena utopljenika (u pozadini djeca), desno: pružanje prve pomoći nakon izvlačenja iz bazena. Izvor: Požeški hr: <https://pozeski.hr/fotogalerija-odrzana-preventivna-akcija-%CA%BAsigurnost-na-bazenu-2022-%CA%BA/>

4.1. Utapanje

Utapanje je respiratorno oštećenje uzrokovano uranjanjem u tekući medij. Može biti nefatalno (ranije zvano skoro utapanje) ili fatalno. Utapanje rezultira hipoksijom, koja može oštetiti više organa, uključujući pluća i mozak. Liječenje je potporno, a uključuje reanimaciju kod zatajenja srca i prestanka disanja uz korigiranje hipoksije, hipoventilacije i hipotermije. (Hemed.hr, 2022) U svijetu godišnje od utapanja smrtno strada 236 000 osoba. Najviše je stradalih, njih 90%, u gospodarski slabo i srednje razvijenim državama svijeta. U posljednjih 10 godina u Hrvatskoj od slučajnog utapanja prosječno godišnje umre 90 osoba. Povećanom riziku od utapanja izloženi su: mala djeca, neplivači, osobe muškog spola, osobe koje boluju od određenih kroničnih bolesti, osobe koje su konzumirale alkohol i osobe koje se kupaju u rijekama i jezerima. Generalna skupština UN-a 28. travnja 2021., usvojila je rezoluciju o globalnom sprječavanju utapanja a 25. srpnja obilježava se Svjetski dan prevencije utapanja. Rezolucija prepoznaje razmjere opasnosti, preporučuje prevenciju od utapanja i poziva na koordinirano multidisciplinarno djelovanje kako bi se spriječilo utapanje. U tome je uloga policije kao čimbenika sigurnosti nedvojben.

Najbolja prevencija od utapanja je poznavati vještinu plivanja. To je prepoznao i grad Požega u kojemu se obuka plivača provodi duži niz godina kroz Školu plivanja. Nadalje, s gledišta prevencije, neplivači ne bi trebali u

bazene i rijeke koji prelaze dubine koje su po njih opasne, neplivačima je u vodi poželjno biti uz plivače i u sigurnom pojasu, odnosno dubinama. Ulaziti se treba postupno u vodu, ne treba skakati na glavu, odnosno treba se pridržavati sigurnosnih uputa, roniti ne bi trebale osobe koje nisu prošle barem osnovne tečajeve, a igre zadržavanja daha vrlo su opasne. Nadalje, posebnu pažnju treba posvetiti djeci neplivačima i maloj djeci, prsluci, narukavljia i ostala pomoćna sredstva za održavanje na vodi trebala bi biti u upotrebi.

Plivači trebaju napustiti vodu ako osjećaju hladnoću i pothlađenost. Na javnim kupalištima i bazenima treba postojati spasilačka služba. A jedna od aktivnosti prevencije svakako je i vježba „Sigurnost na bazenu 2022“ tijekom koje je na to sve građanima ukazano, odnosno imali su prilike naučiti kako se ponašati na kupalištima, kako prevenirati utapanje, ali i kako pružiti pomoć.

4.1.1. Osnovni postupci pružanja prve pomoći

Prvo treba započeti s opreznim vađenjem utopljenika iz vode, a istoga se izvlači hvatajući ga za ruku, kosu ili ispod pazuha. Pri prilasku utopljeniku valja imati na umu da se utopljenici spasitelju hvataju za vrat i vuku ih ispod vode. Stoga slabije građani i tjelesno nespremnije spasitelji bi trebali pričekati da se utopljenik primiri. Slabiji plivači i neplivači pomoć trebaju pružiti uz pomoć užeta, pojasa za spašavanje ili dasaka. Uvježbani spasitelj može početi sa oživljavanjem već u vodi, primjenjujući umjetno disanje usta na usta ili usta na nos. Prije njega u vodi ili izvan nje treba provjeriti pregled usne šupljine i istu očistiti od vode, blata i sl. Puls se provjerava na velikim krvnim žilama. Ako vitalne funkcije nisu aktivne, valja pristupiti standardnim metodama oživljavanja. Ako je trbuh nadut utopljenika treba položiti na bok i pritišćemo gornji dio trbuha ili obuhvatimo rukama ispod trbuha i podignemo nekoliko puta kako bi odstranili vodu.

Pri pružanju prve pomoći, odnosno umjetnog disanja, ne smijemo glavu reklinirati tj. naginjati prema nazad, već je držimo u neutralnom položaju. Masaža srca izvodi se kad utopljenika izvučemo van ili ga stavimo na čvrstu površinu. Od reanimacije ne treba odustati niti nakon 30 minuta, pogotovo kad je tijelo bilo u hladnoj vodi (pothlađeno), jer su rezultati pokazali da i kod utopljenika kod kojih je reanimacija započela tako kasno bilo uspješnih rezultata upravo zbog pothlađenosti organizma.

Utopljenika koji je aspirirao vodu, u 75% slučajeva dolazi do razvoja plućnog edema. Pojava se naziva sekundarno utapanje. Češće se događa kod

aspiracije (udisanja) morske vode. Kašalj, ubrzano disanje, bljedilo, oznojenost, povraćanje ili besvjesno stanje sumnjivi su simptomi. Ovako zbrinutog utopljenika treba što hitnije prebaciti u bolnicu. (Pliva, 2007)

5. SCENARIJ VJEŽBE DVA: SPAŠAVANJE DJETETA OD TOPLINSKOG UDARA IZ VOZILA

Druga vježba spašavanja, odnosno preventivna aktivnost kojom se uz provjeru spremnosti žurnih službi nastojalo djeci i roditeljima ukazati na opasnosti od toplinskog udara pri ostavljanju djece u vozilima i kako u tom slučaju postupiti, održala se istoga dana nedugo iz završene prve vježbe, odnosno preventivne aktivnosti.

U vrijeme izvođenja vježbe vrijeme je u Požegi bilo sunčano, bez oblaka, a temperatura zraka je iznosila 28 °C. Na prostoru parkirališta ispred bazena, u zatvorenom osobnom automobilu marke „VW Golf“, na stražnjem sjedištu u auto sjedalici nalazilo se dijete mlađe starosne dobi (lutka), a u vozilu je postavljen termometar. Prolaznik uočava dijete ostavljeno u vozilu te poziva pomoć, odnosno 112. Na mjesto događaja paralelno dolazi ophodnja policijskih službenika PU požeško-slavonske, te pripadnici JVP grada Požege, a iz njih djelatnici hitne pomoći. Službenici policije osiguravaju mjesto događaja, dok pripadnici JVP Grada Požege, razbijaju bočno staklo na vozilu, otvaraju vrata i izvlače dijete iz vozila, odnosno sjedalice, te ga predaju djelatnicima hitne pomoći, koji na mjestu pružaju prvu pomoć, a potom isto prevoze u OŽB Požega. Na termometru u vozilu prije razbijanja stakla očitana je temperatura od gotovo 50 °C. Vježbu prate djeca i roditelji, a o događaju, opasnostima od toplinskog udara, prvog pomoći informacije im uz voditelja pružaju prethodno navedeni stručnjaci.

Fotografije 3. i 4: Improvizirani uvjeti toplinskog udara s lutkom i termometrom, izmjerena temperatura u 11 sati u zatvorenom vozilu bila je 50 stupnjeva. Lijevo: prikaz spašavanja djeteta iz vozila. Izvor: Radio Vallis aurea: <https://rva.hr/vijest/2022/preventivna-akcija-zurnih-sluzbi-sigurnost-na-bazenu-2022/>

5.1. Toplinski udar

Toplinski udar je po život opasno stanje povezano s izlaganjem visokim temperaturama okoliša. Ovo stanje može biti opasno po život jer dolazi do prestanka funkcioniranja mehanizama za održavanje termoregulacije pod kontrolom autonomnog živčanog sustava. Budući da organizam više nije u stanju sniziti tjelesnu temperaturu na fiziološku razinu, tjelesna temperatura može prijeći 40 °C. Ovako visoka tjelesna temperatura može dovesti do oštećenja vitalnih organa kao što su mozak, srce, jetra i bubrezi, poremećaja zgrušavanja krvi te prestanka funkcije imunskog sustava, što sve rezultira višestrukim zatajenjem organa i smrću. (Pliva, 2022). Zbog klimatskih promjena i globalnog zatopljenja posljednjih desetljeća, učestalost toplinskog udara sve je veći problem.

Zbog slabije mogućnosti prilagodbe dječjeg organizma na visoke temperature okoliša u odnosu na odrasle osobe, tijelo djeteta zagrijava se znatno brže (tri do pet puta) od tijela odrasle osobe.

Visoka vanjska temperatura u vrlo kratkom vremenu kod djece dovodi do povišenja tjelesne temperature i do toplinskog udara. Ako se ne reagira na vrijeme, dolazi do zatajivanja organa. Samo 15 minuta boravka u pregrijanom autu može dovesti do oštećenja mozga i bubrega, pri čemu temperatura u

vozilu ako je vanjska 28 °C, vrlo brzo na suncu može doseći i 54 °C. (Pliva, 2022).

Ostavljanje djece u vozilu ljeti može biti svjesno (nakratko) ili nesvjesno (pogreška u rutini, stresu, brzini, automatizmu), a oba oblika su izuzetno opasna. Naime i kraće ostavljanje djeteta u vozilu ljeti s djelomično otvorenim prozorom, može za par minuta dovesti do toplinskog udara kod djeteta. Istovremeno, automatizam se može izbjeći vježbanjem izbjegavanja rutine, tako primjerice stvari za posao treba smjestiti na stražnje sjedište pokraj djeteta, s djetetom komunicirati, promijeniti rutu odlaska na posao itd. (Adiva, 2021)

Unatoč stalnim apelima kako liječnika, žurnih službi, te medija i na našim prostorima u vrijeme ljetnih vrućina nisu rijetki slučajevi ostavljanje djece u vozilima, o čemu su svjedočili i mediji. No, djeca nisu jedina ugrožena u tim uvjetima, već i osobe starije životne dobi, te osobe s kardiovaskularnim i smetnjama disanja. Velika je zabluda da ako se djecu i navedene osobe ostavi samo na kratko, da im neće biti ništa, jer i najkraće (što u pravilu bude po par minuta u trafiku, trgovini itd.) izlaganje visokim temperaturama može dovesti do ozbiljnih posljedica.

5.1.1. Znakovi toplinskog udara i prva pomoć

Najčešći znakovi toplinskog udara koji se odmah prepoznaju su zbuñjenost, nemir, letargija, vruća, suha i crvena koža, ubrzano, plitko disanje, prisutan je ubrzan puls, a osoba koja je pretrpjela toplinski udar žalit će se na glavobolju, vrtoglavicu i nesvjesticu, a moguće je i povraćanje. Tjelesna temperatura pri mjerenju bit će iznad 39. (Roda, 2022).

Žrtvi toplinskog udara, potrebna je brza i neodgodiva pomoć, jer neliječeni toplinski udar može dovesti do trajnih posljedica, pa čak i smrti. Odmah je potrebno pozvati hitnu pomoć, a u međuvremenu treba unesrećenu osobu ohladiti na bilo koji dostupan način i to: od smještaja u klimatizirani prostor, skidanja suvišne odjeće, stavljanja ledenih obloga na glavu, vrat, pazuhe i prepone, upotrebe ventilator prema tijelu kako bi strujanje zraka maknulo sloj topline s kože oboljeloga. Ako postoji mogućnost, osobu treba istuširati u mlakoj vodi. Ako je osoba pri svijesti, treba joj dati da pije hladnu tekućinu, najbolje vodu ili izotonični napitak. Ako je osoba bez svijesti ili ako povraća, potrebno ju je postaviti u bočni položaj kako se ne bi ugušila. Tjelesnu temperaturu oboljele osobe treba pratiti toplomjerom i

nastavite hlađenje dok temperatura ne padne na normalnu vrijednost, oko 37 °C. (Pliva, 2022). O svemu ovome s ciljem prevencije i edukacije građane je tijekom vježbe upoznao Predstojnik pedijatrije OŽB Požega.

6. ANALIZA I OCJENA PROVEDENIH VJEŽBI

Nakon praćenja obje vježbe zajednički s voditeljima, analizu i ocjenu provedenih vježbi, nazočnima je iznijela pročelnica Odjela za društvene djelatnosti grada Požega, gđa. Maja Petrović. Tom prilikom ista je konstatala da su svi sudionici vježbi i preventivnog sadržaja ispunili očekivane zadaće, što je rezultiralo uspješnim provođenjem vježbi i samog preventivnog programa „Sigurnost na bazenu 2022“, te zahvalila na angažmanu svim sudionicima i posjetiteljima na praćenju vježbi. Ista je istaknula da su vježbe, odnosno preventivni sadržaj „Sigurnost na bazenu 2022“ dokazao da je grad Požega, zajedno s partnerima koji su u njemu sudjelovali, zajednica koja brine o rizicima, a ako se isti pojave, svi su spremni adekvatno reagirati kako bi štete u zajednici bile što manje, odnosno u najmanjoj mogućoj mjeri ugrožena sigurnost.

Fotografije 5,6 i 7 – educirana djeca s voditeljima škole plivanja, fotografija 8., pročelnica grada Požega gđa Maja Petrović pri ocjeni vježbe. Izvor: Radio Vallis aurea: <https://rva.hr/vijest/2022/preventivna-akcija-zurnih-sluzbi-sigurnost-na-bazenu-2022/>

Vježbom su žurne službe upoznate s mogućim rizicima koji se mogu pojaviti na bazenima, kao i djeca te njihovi roditelji, dok su žurne službe imale priliku provjeriti svoju spremnost, brzinu i pravovremeno odgovoriti na rizike koji su se pojavili (utapanje i toplinski udar).

Od strane liječnika i stručnjaka za zaštitu i spašavanje kroz provođenje aktivnosti građani su kroz sam prikaz uz ostale mogli vidjeti kako pružiti prvu pomoć od utapanja i toplinskog udara.

Uloga lokalne uprave u skrbi o sigurnosti, je velika i izuzetno značaja. Naime, policija nije i ne može biti jedino i isključivo tijelo koje se posebice treba baviti prevencijom, posebice kada se radi o nenamjernim događajima kao što su utapanja i toplinski udari. Tu činjenicu dobro je shvatio i prihvatio grad Požega i sportski savez istog grada koji je organizirao ove vježbe. Ni na jednom polju djelatnosti, pa tako i prevenciji kriminaliteta ne može biti uspjeha, ukoliko nema koordinacije i suradnje između subjekata koji provode aktivnosti prevencije kriminaliteta.

Zadaća je svih službenika žurnih službi, posebice prevencije, kako je u ovom sadržaju bio slučaj, lokalnoj upravi predlagati i inicirati ovakve sadržaje, dati im stručnu potporu, nakon čega se lokalna uprava neće oglušiti na inicijative.

7. PROMIDŽBA PUTEM MEDIJA

Uspjeh svake aktivnosti općenito, a posebice u prevenciji, u velikoj mjeri ovisi od prezentacije široj javnosti koja se uz ostale uspostavlja putem medija.

Masovni mediji (TV, radio, tisak, internet...), s obzirom da ih danas prati ogroman broj građana, ako se sa njima uspostavi kvalitetna suradnja i stave u službu prevencije, mogu da imaju izuzetan značaj u prevenciji kriminaliteta. Objektivno i pravovremeno informiranje o kriminalitetu pojedinih državnih tijela (posebno policije i tijela pravosuđa) pomaže građanima da se i sami zaštite od kriminalnih nasrtaja, a kod savjesnih građana može se postići efekt da pomažu policiji na planu sprječavanja i otkrivanja kaznenih djela i pronalaženju i uhićenju njihovih počinitelja. Činjenica da je preventivni sadržaj „Sigurnost na bazenu 2022“ posjetilo oko 1000 građana, samim time bio je od interesa lokalnih, ali i nacionalnih medija, a organizatorima izvrsna prilika da sadržaj preventivne aktivnosti, ciljeve iste te preventivne poruke putem medija prenesu široj javnosti.

Organizatori i partneri u preventivnom sadržaju „Sigurnost na bazenu 2022“ tu su priliku izvrsno iskoristili, odnosno najava i praćenje preventivnog sadržaja prezentirana je široj javnosti gotovo putem svih dostupnih medija. Najava i poziv građanima da posjete preventivni sadržaj objavljena je nekoliko dana ranije na WEB stranicama grada Požege, Požeškog športskog saveza, te Facebook stranicama Ronilačkog kluba i Škole plivanja grada Požege.

Zasebna radio emisija na temu preventivnog sadržaja i ciljeva koji se žele postići, s preporukama građanima, u kojoj su sudjelovali svi predstavnici žurnih službi, snimljena je nekoliko dana ranije i emitirana na lokalnoj radio postaji Laganini FM.

Uz to što je zasebno objavljena, njen značaj je u tome što su pojedini dijelovi iste korišteni u vijestima navedene postaje ili kao jednokratne preporuke u programu. Istovremeno, postavljanjem na YouTube i Watch platforme ostali su trajan preventivni sadržaj na društvenim mrežama. (https://www.facebook.com/watch/live/?ref=watch_permalink&v=894687324709756)

Ovaj jedinstven i do sada ne provođen preventivni sadržaj u Požeštini, koji je obuhvatio niz tekućih preventivnih kampanja i projekata koji se provode u vrijeme turističke sezone, izazvao je interes i nacionalne televizije – HTV-a, koji je o navedenom preventivnom sadržaju snimio prilog koji je emitiran u vijestima na 2. i 4. programu, te županijskoj kronici.

Sve navedeno potvrđuje da je aktivnost, odnosno njena sadržajnost, atraktivnost i aktualnost tematike pobudila značajan interes medija, što je iskorišteno te su putem istih, više tisuća građana prenijete preporuke za samozaštitu. U svim medijskim objavama, radio i TV priložima sudjelovali su brojni sudionici žurnih službi.

8. PREVENTIVNE PREPORUKE ZA BUDUĆE TURISTIČKE SEZONE I BAZENE U POŽEGI

Kroz rad drugog autora u samom preventivnom projektu te za potrebe ovog rada, a nakon uvida u stanje na terenu, te nakon provedene aktivnosti „Sigurnost na bazenu 2022“ na bazenima u Požegi može se preporučiti sljedeći set mjera i aktivnosti:

<i>Upravljanje prometom</i>	Preporuka je u ljetnim mjesecima za rada bazena u vremenu dolaska i odlaska građana s bazena (cca 9-11 i 17-20 sati) na križanju priključne
-----------------------------	---

	ceste za bazene i ulice Osječke tjelesno upravljati prometom od strane policije, prometnog redarstva ili prometne mladeži, kako bi se izbjeglo stvaranje većih kolona, a posebice zaštitila djeca – pješaci.
<i>Nadzor prometa</i>	-Obavljati nadzor poštivanja prednosti prolaska pješacima – djeci na obilježenom pješakom prijelazu u ulici Osječkoj (most na Veličanki) te križanju ulica H.Branitelja-Osječka i Osječka-K.Zvonimira. -Obavljati nadzor zaustavljanja i parkiranja na prilazu bazenima (te uz njega i nadzor ostavljanja djece u vozilima). -Obavljati nadzor upravljanja prije stjecanja prava mopedima, motociklima i korištenja zaštitne kacige. -Obavljati nadzor prijevoza djece u vozilima (sjedalice, pojas itd).
<i>Prevenција krađa</i>	-Maksimalna nazočnost i pažnja redara i policije u odori na bazenima u vršnim danima i satima (mjesto na kojem se u gradu okuplja najveći broj građana u ljetnim mjesecima) -Preventivno obilaziti prostor parkirališta i sprječavati krađe bicikala, mopeda, krađe iz vozila itd. -Postavljanje ormarića s ključem za stvari posjetitelja.
<i>Prevenција toplinskog udara kod djece ostavljene u vozilima</i>	-Kroz prethodno opisane aktivnosti redara i policije, obavljati nadzor vozila na parkiralištu i na prilazima, te upozoravati roditelje i djelovati na sprječavanje i otkrivanju ovih događaja.
<i>Prevenција utapanja</i>	-Zajednička skrb i pažnja redara, učitelja škole plivanja, ali policije za poštivanje reda na bazenima (zabrana za neplivače u olimpijski bazen), te briga o djeci neplivačima

Tablica 1. Prijedlog općih mjera i aktivnosti u budućim turističkim sezonama. Izrada: autori

<i>Ulaz iz ulice Osječke</i>	Postavljanje prigodnog promidžbenog panoa s sadržajem koji upozorava na ostavljanje djece u vozilima, zaštitu od krađa, propisno parkiranje i nužnosti ostavljanja slobodnog prolaza za žurne službe do bazena.
<i>Parkiralište bazena</i>	-Mogućnost proširenja, budući je postojeće (54 mjesta) nedostavno u ljetnim mjesecima (prostor uz rijeku Veličanku omogućava isto). -Postavljanje video nadzora s ciljem prevencije krađa vozila i iz vozila, te krađa bicikala, ali i ostavljanje djece u vozilima, te općenito praćenja stanja u toj zoni gdje se okupi i više od 2000 građana u pojedinim danima ljeti . -Bolja označenost i postavljanje upozorenja da je nužno ostaviti prolaz za žurne službe do bazena.
<i>Ulazna velika kapija</i>	-Postavljanje većeg i uočljivijeg upozorenja o zabrani zaustavljanja i parkiranja ispred kapije.

<i>Prostor od kapije do bazena (priključna cesta)</i>	-Razdvajanje pješačkog prometa od prostora za kretanje vozila žurnih službi postavljanjem stupića, ograda i vertikalnom i horizontalnom signalizacijom.
Prilaz olimpijskom bazenu s ulazne kapije i istoka (glavnog ulaza)	-Odjeliti prostor terase i kafića i ostaviti slobodan (jer je to najkraći put do bazena) prolaz do bazenaza žurne službe, te isti ograditi i propisno označiti.
Alternativni ulaz za žurne službe	-Postavljanje kapije i ulaza s sjeverne strane bazena (iz ulice koja vodi do Udruge MI), naime, s te strane na bazenima je najmanje posjetitelja, ista ulica nije prometna, a postojeći ulaz i alternativni ulaz pokraj kuglane u slučaju većih nesreća i panike bit će zagušeni ljudima i vozilima

Tablica 2. Prijedlog zahvata u okolišu. Izrada: autori

Sve navedene aktivnosti, potrebno je medijski pojačano najavlјivati i pratiti te pokriti prigodnim promidžbenim letcima i sadržajima.

9. ZAKLJUČAK

Nesporno se može zaključiti da su organizatori, nakon prepoznavanja područja na kojem može doći do značajnog usložnjavanja stanja sigurnosti u vrijeme turističke sezone, u brojnim domenama, iniciranjem preventivnog sadržaja „Sigurnost na bazenu 2022“, dobro prepoznali i vrednovali rizik na koji se zajednički nastojalo djelovati (načelo koordinacije i suradnje u prevenciji) suradnjom lokalne uprave, žurnih službi i ostalih subjekata koji su bili uključeni u ovaj preventivni sadržaj. Time se u potpunosti u slučaju ovog preventivnog sadržaja vodilo načelom blagovremenosti (bolje spriječiti, nego liječiti), odnosno blagovremenim i usmjerenim djelovanjem brojnih subjekata prevencije kroz praktične vježbe, podjelu promidžbenih materijala i edukaciju građana nastojalo se otkloniti mnogobrojne opasnosti koje ljeti prijete na bazenima i prilazima istih. (Toplinski udar, krađe, utapanja, seksualno iskorištavanje djece, prometne nesreće itd.). Kvalitetnim planiranjem i metodičnošću, preventivni sadržaj obuhvatio je brojne tekuće kampanje i programe koje se provode ljeti i objedinio ih u jedan, visokim ocjenama ocjenjen i jedinstven koji je prenijela i nacionalna televizija što dokazuje njegovu kvalitetu i aktualnost u pogledu rizika na koje se nastojalo djelovati. Direktnim obuhvatom oko 1000 građana, a putem letaka i medija indirektnim, koji je obuhvatio na desetke tisuća građana širom Republike Hrvatske,

organizatori i sudionici su, jedinstvenim sadržajem potvrdili da dobro prate rizike i pravovremeno reagiranje na iste, te dali primjer drugim sredinama kako provoditi preventivne sadržaje. Brojčano, kako se nažalost još najčešće prate pokazatelji u nas vezani za sigurnost, nije moguće iskazati koliki je učinak imala preventivna aktivnost „Sigurnost na bazenu 2022“, ali zadovoljstvo i pohvale djece, roditelja, medija i partnera u vježbi, uz činjenica da na bazenima nije bilo stradavanja u 2022., nije bilo žrtava – djece od toplinskog udara na području županije, nesporno su dokaz da su organizatori i provoditelji ovom vježbom podigli svoj i ugled svih subjekata uključenih u ovu aktivnost. Istovremeno, aktivnost je nesporno značajno podigla povjerenje građana u subjekte koje brinu o sigurnosti, spašavanju ali i u lokalnu upravu.

Uz prethodno opisano, rad daje i jasne preporuke za buduće turističke sezone na ovom objektu i prilazima istom, ali može biti od koristi i ostalima.

LITERATURA

1. Borovec, K., Balgač, I., Karlović, R., 2011. Situacijski pristup prevenciji kriminaliteta: od teorije do prakse utemeljene na dokazima. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske.
2. Djeca u prometu, Ljeto, vrućine i djeca u automobilima, Roda, 2022. dostupno na: <https://www.roda.hr/portal/djeca/djeca-u-prometu/ljeto-vrucine-i-djeca-u-automobilima.html>
3. Gorazd, M., Sotlar, A., 2013. Prevencija kriminaliteta u lokalnim zajednicama – između ad hoc pristupa i na znanju utemeljenih preventivnih djelatnosti. Policijska i sigurnost Zagreb,
4. Gradski bazen, Požeški športski savez 2022., dostupno na: <https://www.sport-pozega.hr/objekti/gradski-bazen>
5. Gradovi i općine prijatelji djece. Savez društava naša djeca, Zagreb. Dostupno na: <https://savez-dnd.hr/sto-radimo/gradovi-opcine-prijatelji-djece/>. Pristupljeno 9.1.2023.
6. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ): Utapanja u Hrvatskoj – epidemiološki podaci <https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-prevencija-nezaraznih-bolesti/utapanja-u-hrvatskoj-epidemioloski-podaci/>
7. Ministarstvo turizma i sporta natječaj za sufinanciranje sportskih programa obuke neplivača „Hrvatska pliva“ u 2022. godini. Dostupno na: https://mint.gov.hr/UserDocsImages/2022_najecaji_sport/220105_002_upute_hr_pliva.pdf.
8. Opasnosti ostavljanja djeteta u autu pri visokim temperaturama, Adiva, 2021. Dostupno na: <https://www.adiva.hr/zdravlje/djecje-zdravlje/opasnosti-ostavljanja-djeteta-u-autu-pri-visokim-temperaturama/>
9. Donnelly, P. G., 2010. Newman, Oscar. Defensible Space Theory, University of Dayton
10. Prva pomoć kod utapanja, Pliva, 2007. Dostupno na: <https://www.plivazdravlje.hr/aktualno/clanak/12284/Prva-pomoc-kod-utapanja.html>
11. Požega: „Sigurnost na bazenu 2022“ PU požeško-slavonska 15.7.2022. Dostupno: <https://pozesko-slavonska-policija.gov.hr/vijesti/pozega-sigurnost-na-bazenu-2022/22533>.

12. Remenar, K., 2022. Seksualno iskorištavanje djece u kontekstu putovanja i turizma, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet,
13. Sigurno u vodi, Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2022. Dostupno na: <https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-prevencija-nezaraznih-bolesti/sigurno-u-vodi/>
14. Stradavanje djece od dehidracije u vozilima. PU požeško-slavonska, 2022. Dostupno na: <https://pozesko-slavonska-policija.gov.hr/vijesti/stradavanje-djece-od-dehidracije-u-vozilima/22487>
15. Toplinski udar, Pliva, 2022. Dostupno na: <https://www.plivazdravlje.hr/aktualno/clanak/22092/Toplinski-udar.html>
16. Utapanje, MSD Priručnik za liječnike, 2022. Dostupno na: <https://www.hemed.hr/Default.aspx?sid=13103>
17. <https://pozesko-slavonska-policija.gov.hr/vijesti/pozega-sigurnost-na-bazenu-2022/22533>
18. https://www.pozega.hr/index.php?option=com_k2&view=item&id=5295:preventivna-akcija-zurnih-sluzbi-sigurnost-na-bazenu-2022&Itemid=323
19. <https://www.034portal.hr/uprilicena-preventivna-akcija--sigurnost-na-bazenu-2022---482>